אינו אלא כ' על כ' נמצא שאינו ממעט כלום: לפני הדביר. חלל בית

קדש הקדשים שהוא לפנים מן הדביר היא המחיצה המבדלת בין הקדש

ובין קדש הקדשים: פתה לה פיתחה להחי פרשתה מהכה. כשהיה

כאשר], ג) [בקרא דשמואל בז בענין ויהי כי ישב המלך

בביתו וכו' כתיב האתה תבנה

לי דים לשדמיו. ד) וצ"ל נוכד

ני בינו נקבנה], ז) [נייל עודב ויהי בקר], ד) [נייל אלא אמר], ז) [נייל ואייר], ז) סוטה י:, ח) ב"ב לט. יומא

כא.. ע) ול"ל ועשרים אמה

כחה, ש) [כ ליעפרים חתה) רוחב וכן גרס בע"י במס' ב"ב עי' ב"ב לט. ותבין],

י) [לקמן יע.], ל) [חולין קלט:], ל) סנהדרין לט:

ע"ש, מ) [ערכין לב:], () [ועי' תוס' ע"ז י. ד"ה

ט [ועיי תוסי עייז י שאין להס], **ס**) [כ ביומא לח:],

הא אמרי. לקמן בסיפא דהא מתני׳ גופה דלא זריכי לקדושי דקא היה יושב ויש ריוח בינו לבין הכתלים עשר אמות לכל לד וכל הבית (ה) גמ' השתח הה חמרי לקמן דלא לקמן דלא לקדושי: מסיים ואזיל בה וכל שתעלה בידך מסורת מאבותיך מ: כל המצום הללו. הנוהגות בערי חומה שילוח מלורע וקריאת מגילה בחמשה עשר

מוסף רש"י

והיינו תנאי: וחרבו שלופה וגו'. . הא אמרי לא צריכא לקדושי. בסיומא דהך ברייתא מסיים ואזיל לא וליערו שהוכיחו על ביטול תורה ותמיד של בין הערבים כדאמר לעיל בפירקין (דף ג.): ויהי דוד לכל בתי ערי חומה ושילוח דרכיו משכיל וה' עמו. וכתיב התם מלורעים ושאין עושים ויהי שאול עוין את דוד בשביל םם). הא מגרטיהם שדה (שנו). הא ר' אליעזר ב"ר יוסי אמרה. כי היכי דקאמר אע"פ שאין לו עכשיו הללחתו: אמוך ואמליה. אמוך אביו של ישעיה ואמניה מלך יהודה: מלמד שכיסתה פניה בבית חמיה. ואנו"ג דחרוד לא בנולה לפיכך לא הכירה עכשיו שאף בביתו לא ראה פניה שובא משרב קדושתיה (ערכין לב:). אשר לוא חומה. לוח כתיב, משמע לח ומשמע לו אינו מן המדה. אינו אוחז למעט כלומר אין לו עכשיו והיה מדת קרקע לכל נדדיו כלום כדקתני יש לו עשר אמות לכל לו חומה קודם לכן, הוה גמי בית חלוט בהו (ערכין לב. ועי' תום' שם). דכסתה פניה בבית רוח. באמצע בית קדש הקדשים חמיה. ולא כאה אומה כל הימים דגדלה בביתו לפיכך לא הכיר בה (טוטה י:) ל"א שכסתה פניה בבית חמיה, וה"ח אע"פ שהיה בלבו וה"ק מע ב ב. . שהיא תמר טועה היה בכך לומר סחדע שני, ... ממר לנועה היא (גדי הב"ח חחו). אמרץ. אכיו של ישעיהו, ואמציה. מלך יהודה, אחים היו. ואמוץ אחיו נביא היה, אלמא נביאים נפוק מינה שעשה משה יש לו עשר אמות אויר לכל רוח, היה אלא כ׳ על כ׳ שנאמר ולפני הדביר עשרים אמה ממעט כלוס (יומא כא.). שעשה משה. נדניר, יש לו כשמונח בדביר, יש לו עשר אמות לכל רוח. עשרים על עשרים ומנחות כשניתן בבית קדשי בווו) כשמתן כפית קדשי הקדשים שעשה שלמה, שהוא כ' על כ', יש לו עשר אמות ריוח לכל רוח ורוח הרי ולשמאלו. עשרים בלא ארון, ולפניו כ׳ עד הדביר (רשב"ם ב"ב צט). מרי דכי. וקרי ליה ראש לבשמים, ללדיקים ואנשי כנסת הגדולה וחוליו (סנהדרין לט:)**. כן ישיש.** ישיש אחרים, שונאיכם (שם) אבל בטובתן של לדיקים הוא בעלמו שש, שנאמר כאשר שש הי

רבינו חנגאל

עליכס (דברים כח סג).

ומנאום, ולא אלו בלבד אלא כל שתעלה מסורת

המצוות הללו נוהגות בה,

מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה היא וקדושה לעתיד לבא. קשיא דר׳ ישמעאל אדר׳ ישמעאל. ופרקינן תרי תנאי יטפג ישך והוד אשתה קדר שהי שפתה והיא היך השלי בניני לבג, שיאדר ו ישפטבא אוד שפטבאי הוד קדר מו קדר והי והצא אליבא דרי ישמעלא ארבעית תימא הא בתירות אי אלעזר ברי יוסי אמרה. רתניא רי לעזר ברי יוסי אריםר אשר לר חומה לצמיתות כרי, אעיפ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן. כלומר אעיפ שחרבה חומתה, בקדושתה קיימא. מסורת בידינו מאנשי כנסת הגדולה, כל ויהי לשון צער הוא. חמשה ויהי בימי הוו. ועוד מסורת בידינו מאנשי כנסת הגדולה, אמוץ ואמציה

(6) השתא [הא] אמרי לא צריכא לקדושי אלא מצאו את אלו ומנאום ולא אלו בלבד אלא כל שתעלה לך מסורת בידך מאבותיך שמוקפת חומה מימות יהושע בן נון כל המצות הללו נוהגין בה מפני שקרושה ראשונה קירשה לשעתה וקירשה לעתיד לבא קשיא דר' ישמעאל אדר' ישמעאל תרי תנאי אליבא דר' ישמעאל בר' יוםי ואיבעית אימא הא ר' אלעזר בר יוםי אמרה דתניא הר׳ אלעזר בר׳ יוםי אמר יאשר לוא חומה שר׳ אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן: יויהי בימי אחשורוש אמר רבי לוי ואיתימא רבי יונתן דבר זה מסורת בידינו מאנשי כנסת

רולה לדרוש בענין איגרת פורים היה מתחיל לדרוש מקרא זה: וקמתי עליהם. בפורענות בבל כתיב: זה הכתב. אין להן כתב אלא מאומה אחרת: נין. לשון ממשלה. וכן ינון שמו (מהלים עב) ימשול ויגדל: בלחת לפני החלון. ביהושפט כתיב בדברי הימים כשינה להלחם על העמונים והגבעונים שבאו עליו: הודו לה׳ כי טוב משמע טוב שיקלסו לפניו על זאת: אחרים משיש. וכשנתחייבו כלייה בימי המן היו אויביהן שמחין להן: ושמתי כסחי בעילם. שושן הבירה היתה בעילם דכתיב בספר דניאל (ח) בשושן הבירה אשר בעילם המדינה:

תורה אור השלם 1. וְאָם לֹא יִנְאַל עַד מלאת לו שנה תמימה וְלְאוֹנְ לוֹ שְׁנֶהְ וְּנְּמִיּלְהְּהְ וְקֶם הַבְּיִתְ אֲשֶׁר בְּעִיר אֲשֶׁר לוֹ חֹמָה לְצְמִיתֻת לַקּנֶה אתוֹ לְדרֹתְיוֹ לֹא יַצֵא בִּיבֵל: ויקרא כה ל ויהי רימי אדושורוש 2. וְיְהִי בִּיבֵּי אֲנוּשְׁוֵחְשׁ הוא אֲחַשְׁוַרוֹשׁ הַמּלֵךְ מֵחֹדּוּ וְעַד כּוּשׁ שֶׁבַע וְעָשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה:

ויהי בּימי כ. וְיְוִי בִּיבֵּי שְּפּט הַשְּפְטִים וַיְהִי רְעָב בָּאָרֶץ וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה לְגוּר בִּשְׁדֵי מוֹאָב הוא וְאִשְׁתוֹ וּשְׁנֵי בניו: רות א א בְּנֶיו: רות א א 4. וַיְהִי כִּי הַחֵל הָאָדְם לְרֹב עַל פְּנֵי הָאֲדְמָה ובנות ילדו להם:

רראשיח וא בואשית דא 5. וַיַּרְא יְיָ כִּי רַבָּה רְעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל יַצֶּר מַחְשְׁבֹת לִבּוֹ רַק רַע כָּל בראשית וה :היוֹם ַּנִיהָי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם 6. וַיִּהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם יִּנְיְצְאוּ בְּקְעָה בְּאֶרֶץ יִּנְיְצְאוּ בִּקְעָה בְּאֶרֶץ אַנְעָר וַיִּשְׁבוּ שָׁם: בראשית יא ב

7. וַיֹּאמְרוּ הָבָה נָבְנָה לְנוּ עִיר וּמִגְּדֶל וְרִאשׁוּ בַשְּׁמִים וְנְעֲשֶׁה לְנוּ שַׁם בָּן נָפִוּץ עַל פְּנֵי כָל ֶּבֶּן נְבָּוּץ צֵּל פְּנֵּ בְּל הָאֶרֶץ: בראשית יא ד 3. וְיְהִי בִּימֵי אָמְרְפֶּל מֶלְךְ שִׁנְעָר אַרְיוֹךְ מֶלְךְ אֶלְסָר בְּדְרְלְעמֶר מֶלֶךְ עֵילֶם וְתִּדְעָל מֶלֶךְ גּוֹיִם: עֵילֶם וְתִּדְעָל מֶלֶךְ גוֹיִם: עשר מלחמה את ברע אַרְמָה רְשָׁמְאֵבֶּר מֶלֶּךְ אַבֹּוֹיִים וּמֶלֶךְ בָּלַע הִיא צבויִים וּמֶלֶךְ בָּלַע הִיא צֹעֵר: בראשית יד א-ב פַנוּ בואשוניו איב 9. וַיְהִי בָּהִיוֹת יְהוֹשְׁעַ בִּיִרִיחוֹ וַיִּשְׂא עֵינָיו וַיִּרְא וְהִנָּה אִישׁ עמֵר לְנֶגְּדוֹ וחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיֶדוֹ וַיִּלֶּךְ יִהוֹשָׁעַ אֵלָיו וַיּאמֵר לוֹ

ַנְיְהִי שְּׂמְעוֹ בְּבָל הְאָרֶץ: יהושע ו כז

וויסני כו 11. וַיְהִי אִישׁ אֶחֶד מִן הָרְמָתַיִּם צוֹפִים מַהַר אָפְרָיִם וּשְׁמוֹ אֶלְקְנָה בֶּן יְרֹחָם בָּן אֱלִיהוּא בֶּן תִּחוּ יִרֹחָם בָּן אֱלִיהוּא בָּן תִּחוּ בָן צוּף אָפְּרָתִי: שמואל א א א

12. וּלְחַנָּה יִתַּן מְנָה

אַחָת אַפָּיָם כִּי אֶת חַנְּה אָחַת אַפָּיִם כִּי אֶת חַנְּה אָהַב וְיִיָּ טָגָר רְחַמְה שמואל א א ה מואל א א ה וְיָהִי כָּאֲשֶׁר וְקַן

שׁפְּטִים לְיִשְׂרָאֵל: שמואל א ח א 14. וְלֹא הָלְבוּ בְּנֶיוֹ בְּדְרָכִיוֹ וְיִּטוֹּ אָחֲרֵר הָבְּצַע וַיְּקְחוּ שׁחַדּר מִשְׁפָט: שמואל א ח ג 15. וְיְהִי דְּוֹד לְּכָל דְּרְבָוֹ מִשְׁבִּיל וְיְיָ עַמוֹּ שמואל א יח יד 16. וְיְהִי שְׁאוּל עוֹץ אֶת דְּוֹד מֵוֹ הַהוֹא וְהָלְאָה: שמואל א יח ט 17. וְיְהִי בִּי יְשָׁב הַמָּלֶךְ בְּבִיתוֹ וְיְיְ הַנִּיח לוֹ מַסְבִּיב מִכְּל אֹיְבִיוֹ שמואל ב ז א 18 אָתָה לא תִּבְנָה הַבְּיִת בִּי בִּוָּךְ הִיוֹצָא מִחָלְצֵיךְ הוּא יְבָנָה הַבִּיתִ לְשְׁמִי: דברי הימים ב וֹ ט 19. וְיְהִי בִּיוֹם הַשְׁמִינִייִּ

הגדולה כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא לשון צער יויהי בימי אחשורוש הוה המן יויהי בימי שפום השופסים הוה רעב יויהי כי החל האדם לרוב *וירא ה' כי רבה רעת האדם יויהי בנסעם מקדם יהבה נבנה לנו עיר יויהי בימי אמרפל עשו מלחמה יויהי בהיות יהושע ביריחו וחרבו שלופה בידו יויהי ה' את יהושע וימעלו בני ישראל יויהי איש אחד מן הרמתים יַב את חנה אהב וה' סגר רחמה יוויהי יּ(כי) זקן שמואל יּוֹלְא הלכו בניו בדרכיו יּויהִי דוד לכל דרכיו משכיל [וה' עמו] יויהי שאול עוין את דוד יוויהי כי ישב המלך בביתו יוירק אתה לא תבנה הבית והכתיב פויהי ביום השמיני ותניא אותו היום היתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא כיום שנבראו בו שמים וארץ כתיב הכא ויהי ביום השמיני וכתיב התם ∞ויהי ס(בקר) יום אחד הא שכיב נדב ואביהוא והכתיב ינויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה והכתיב ביויהי כאשר ראה יעקב את רחל והכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד והאיכא שני והאיכא שלישי והאיכא מובא ©אמר רב אשי כל ויהי איכא הכי ואיכא הכי ויהי בימי אינו אלא לשון צער חמשה ויהי בימי הוו ויהי בימי אחשורוש ויהי בימי שפום השופטים ויהי בימי אמרפל ביויהי בימי אחז יבי בימי יהויקים י(א"ר) לוי דבר זה מסורת בידינו מאבותינו אמוץ ואמציה אחים הוו מאי קמ"ל כי הא "דא"ר שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים מגלן מתמר דכתיב ביויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה משום דכסתה פניה ויחשבה לזונה אלא משום רכסתה פגיה בבית חמיה ולא הוה ידע לה זכתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים מלכים מדוד נביאים דא"ר לוי מסורת בידינו מאבותינו אמוץ ואמציה אחים היו וכתיב 2ºחזון ישעיהו בן אמוץ וא"ר לוי דבר זה ∞מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון אינו מן המדה תניא נמי הכי ארון שעשה משה יש לו עשר אמות לכל רוח וכתיב "יולפני הדביר עשרים אמה אורך "וכתיב "בנף הכרוב האחד עשר אמות וכנף הכרוב האחד עשר אמות ארון גופיה היכא הוה קאי אלא לאו שמע מינה בנם היה עומד ר' יונתן פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא "וקמתי עליהם וגו' והכרתי לבבל שם ושאר ונין ונכד נאם ה' שם זה הכתב שאר

שנאמר 22ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור ומתרגמינן יימרי דכי תחת הסרפר תחת ושתי הרשעה בת בנו של נבוכדנצר הרשע ששרף רפידת בית ה' דכתיב 35רפידתו זהב יעלה הדם זו אסתר הצדקת שנקראת הדסה שנאמר יניהי אומן את הדסה והיה לה' לשם זו מקרא מגילה לאות עולם לא יכרת אלו ימי פורים ר' יהושע בן לוי פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא זוהיה כאשר שש ה' עליכם להיטיב אתכם כן ישיש להרע אתכם ◊ומי חדי כאשר שש ה' הקב"ה במפלתן של רשעים והא כתיב ״בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו לה' כי לעולם חסדו וא"ר יוחגן מפני מה לא נאמר כי מוב בהודאה זו לפי

ನಿವರ שאין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים ואמר רבי יוחנן מאי דכתיב ייולא קרב זה אל זה כל הלילה בקשו מלאכי השרת לומר שירה אמר הקב"ה מעשה ידי מובעין בים ואתם אומרים שירה אמר רבי אלעזר הוא אינו שש אבל אחרים משיש ודיקא נמי דכתיב כן ישיש ולא כתיב ישוש ש"מ רבי אבא בר כהנא פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא * לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה זה מרדכי הצדיק ולחומא נתן ענין לאסוף ולכנום זה המן לתת לטוב לפני האלהים זה מרדכי ואסתר דכתיב ייותשם אסתר את מרדכי על בית המן רבה בי עופרן פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא יושמתי כסאי בעילם והאבדתי משם מלך ושרים מלך זו ושתי ושרים זה המן ועשרת בניו רב דימי בר יצחק פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא

זה לשון נין זה מלכות ונכד זו ושתי רבי שמואל בר נחמני פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא ייתחת הנעצוץ יעלה ברוש ותחת הסרפד יעלה הדם תחת הנעצוץ תחת המן הרשע ישעשה עצמו ע"ז דכתיב ייובכל יעלה ברוש ותחת המה שנקרא ראש לכל הבשמים ייימר ברוש זה מרדכי שנקרא ראש לכל הבשמים ייימר ייד דייי משר המה שודיי מת

שאר זה לשון. קשה שעדיין הם

והבית חלוט בה לפוף שנה: אע"פ שאין כו". אלמא סבירא ליה קדושה

קמייתא לא בטלה מחמת חורבן.

'ראה פניה שיהא מכירה:

מספרין [בבבל] בלשון ארמית ונראה דרולה לומר [לשון מלכות] שהמלכים משממשין בו שאין שאר [העם] מכירין בו ⁰: רבה בר עופרן. גרסינן ולא גרסינן עפרון דשם רשעים

ירקב ולא מסקו בשמייהו ם: